

EXAMENPROGRAMMA

Diplomalijn(en)	Financieel-Administratief
Diploma('s)	Vakopleiding Bedrijfsadministratie & Accountancy (VBA®)
Examen	Financiering niveau 6
Niveau	Vergelijkbaar met hbo
Versie	6-0
Geldig vanaf	01-01-18
Vastgesteld op	25-07-17
Vastgesteld door	Bestuur Nederlandse Associatie voor Examinering
Bijzonderheden	

Eind- en toetstermen					
*) = Zie toelichting					
K = Kennisvragen B = Begripsvragen T = Toepassingsvragen A = Analysevragen					
1	De kandidaat heeft inzicht in de structuur en de omvang van de vermogensbehoefte en de wijze waarop in deze behoefte kan worden voorzien.				
	1.1	De kandidaat kan een jaarrekening analyseren.*)"			x
	1.2	De kandidaat kan omschrijven op welke wijze en onder welke voorwaarden bij diverse ondernemingsvormen 'niet-ondernemend vermogen' kan worden verkregen.		x	
	1.3	De kandidaat kan uitleggen of een onderneming voldoet aan de eisen van de verschaffer van vreemd vermogen om vreemd vermogen aan te trekken.*)"			x
	1.4	De kandidaat kan in geïntegreerde situaties de traditionele financieringsregels, interne financiering, intensieve financiering, partiële en totale financiering, factoring, leverancierskrediet, afnemerskrediet, geïnduceerd vermogen en leasing (finance- en operating lease, sale and lease back) toepassen.*)"			x
	1.5	De kandidaat kan uitleggen op welke wijze en onder welke voorwaarden bij diverse ondernemingsvormen 'ondernemend vermogen' kan worden verkregen.			x
	1.6	De kandidaat kan diverse selectiecriteria berekenen en interpreteren die de verschaffer van eigen vermogen kan hanteren om tot een beslissing te komen.*)"			x
	1.7	De kandidaat kan, uitgaande van een stijging van de omzet, de additionele externe vermogensbehoefte berekenen.*)"			x
	1.8	De kandidaat kan berekenen en uitleggen welk deel van de winst beschikbaar is voor uitkering rekeninghoudend met randvoorwaarden.*)"			x
2	De kandidaat heeft inzicht in investeringsbeslissingen rekening houdend met risico en onzekerheid.				
	2.1	De kandidaat kan berekeningen maken met betrekking tot investeringsselectiemethoden.*)"			x
	2.2	De kandidaat kan investeringsselectiemethoden uitleggen.			x
	2.3	De kandidaat kan bij besluitvorming onder volledige onzekerheid de besluitvormingsprocedures Maximin utility, Minimax regret en Maximax toepassen.*)"			x
	2.4	De kandidaat kan berekeningen maken bij investeringsbeslissingen met een kwantificeerbaar risico.			x
	2.5	De kandidaat kan een aantal voorbeelden geven die in de praktijk toegepast kunnen worden om tot een beslissing onder risico te komen.*)"		x	
3	De kandidaat heeft inzicht in een financiële reorganisatie, fusie en overname.				
	3.1	De kandidaat kan kapitaalverwatering, onderkapitalisatie en overkapitalisatie uitleggen.			x
	3.2	De kandidaat kan financiële reorganisatietechnieken toepassen bij kapitaalverwatering, onderkapitalisatie en overkapitalisatie.*)"			x
	3.3	De kandidaat kan een management buy-in, buy-out, fusie, overname omschrijven.		x	
	3.4	De kandidaat kan berekeningen maken met betrekking tot een aandelenfusie, een bedrijfsfusie en een juridische fusie.		x	
4	De kandidaat kan beredeneerd aangeven welke gegevens een rol spelen om tot een goede waardering van de onderneming te komen.				
	4.1	De kandidaat kan aangeven in welke gevallen de waardering van een onderneming aan de orde is.		x	
	4.2	De kandidaat kan waarderingsmethoden uitleggen.*)"			x

	4.3	De kandidaat kan financiële informatie aanpassen om tot een correcte waardering te komen, afhankelijk van de gekozen waarderingmethode.)*			x	
	4.4	De kandidaat kan de liquidatiewaarde van een onderneming berekenen.			x	
	4.5	De kandidaat kan de intrinsieke waarde van een onderneming berekenen.)*			x	
	4.6	De kandidaat kan de waarde van een onderneming berekenen met de (genormaliseerde) rentabiliteitswaardemethode.			x	
	4.7	De kandidaat kan de waarde van een onderneming berekenen met de Discounted cashflowmethode.)*			x	
	4.8	De kandidaat kan omschrijven welke factoren een rol spelen bij de berekening van de kostenvoet van het eigen vermogen of het geëist rendement door aandeelhouders.		x		
5	De kandidaat heeft inzicht in de risico's waaraan een onderneming is blootgesteld.		K	B	T	A
	5.1	De kandidaat kan risico's kwantificeren en interpreteren in termen van mogelijke uitkomsten en kansen.)*			x	
	5.2	De kandidaat kan de volgende begrippen omschrijven: • risicobeleid • risico-inventarisatie • risico-analyse • risicoprofiel • risicohouding • rating*)		x		
6	De kandidaat heeft inzicht in het beheersen van renterisico's.					
	6.1	De kandidaat kan de volgende begrippen uitleggen: • renterisico • rente-exposure • rentegevoeligheid • rentestructuur (yieldcurve) • duration • rentetypische balans • gouden balansregel		x		
	6.2	De kandidaat kan de factoren die de renteontwikkeling op de geld- en kapitaalmarkt bepalen uitleggen.		x		
	6.3	De kandidaat kan renteswaps toepassen om het renterisico te beheersen.			x	
7	De kandidaat heeft inzicht in het beheersen van valutarisico's.					
	7.1	De kandidaat kan de volgende begrippen uitleggen: • factoren die de wisselkoers bepalen • valutarisico • valuta-exposure • prétransactierisico • transactierisico • translatierisico		x		
	7.2	De kandidaat kan interne instrumenten uitleggen om valutarisico's af te dekken.)*		x		
	7.3	De kandidaat kan het valutarisico afdekken met valutatermijncontracten en valutaopties waarbij de contractgrootte in buitenlandse valuta is genoteerd, zoals bij DEX-contracten.			x	
8	De kandidaat heeft inzicht in beleggingsrisico's.					
	8.1	De kandidaat kan de criteria omschrijven op grond waarvan een beleggingsportefeuille beoordeeld wordt.		x		
	8.2	De kandidaat kan berekeningen maken met betrekking tot risico en rendement.)*			x	
	8.3	De kandidaat kan de eigenschappen en werking van put- en callopties uitleggen.)*		x		

	8.4	De kandidaat kan de intrinsieke waarde en de tijdswaarde van een optie berekenen.*)			x	
	8.5	De kandidaat kan het resultaat van een ingenomen optiepositie berekenen op expiratedatum.			x	
	8.6	De kandidaat kan de factoren uitleggen die van invloed zijn op het effectief rendement van een obligatie.		x		
	8.7	De kandidaat kan, gegeven het effectief rendement, de marktwaarde van een obligatie berekenen.			x	

Toelichting op toetstermen	
Toetsterm	Toelichting
1.1	De kandidaat kan: • een statische en dynamische liquiditeitsanalyse uitvoeren • een rentabiliteitsanalyse uitvoeren • een solvabiliteitsanalyse uitvoeren • relaties tussen kengetallen uitleggen Te denken valt in dit kader aan de Dupontchart
1.3	Te denken valt aan onder andere: • venture capital/informal investors • bancaire zekerheden • borgstellingskrediet • Qredits • crowdfunding
1.4	Hierbij horen onder andere de volgende onderwerpen: • met betrekking tot de debiteuren berekenen of een verlenging van een krediettermijn de voorkeur verdient • het berekenen of het toekennen van een kortingspercentage bij snellere betaling dan de toegestane krediettermijn de voorkeur verdient • de kosten van het leverancierskrediet berekenen
1.6	Selectiecriteria: • dividendrendement • pay-out ratio • koers/winstverhouding • koers/cashflow ratio • koers/intrinsieke waarde-ratio
1.7	In dit kader kan de kandidaat berekenen: • de toe- of afname van het geïnduceerd netto werkkapitaal • de additionele vermogensbehoefte • de interne financiering (ingehouden winst) • de additionele externe vermogensbehoefte • uitgaande van een beperkte beschikbaarheid van additioneel extern vermogen, de maximale omzetstijging berekenen
1.8	Randvoorwaarden kunnen zijn: • de gewenste liquiditeit • solvabiliteit • liquiditeitsaldo na uitkering • de gewenste omvang van interne financiering
2.1	Investeringsselectiemethoden: • de terugverdienperiode • de gemiddelde boekhoudkundige rentabiliteit • de interne rentabiliteit • de netto contantewaardemethode (+ aanvullend de anuïteitenmethode) De interne rentabiliteit hoeft de kandidaat niet zelf te berekenen. De kandidaat kan de berekeningen uitvoeren bij uitbreidings- en vervangingsinvesteringen en in gevallen waarin sprake is van een revisie. De kandidaat kan een 'gevoeligheidsanalyse' uitvoeren waarbij berekend wordt bij welke prijs of afzet (ceteris paribus) de netto contante waarde 0 is.
2.3	De kandidaat kan bij besluitvorming onder risico, gegeven een kansverdeling: • verwachtingswaarden berekenen • het begrip standaarddeviatie interpreteren (niet berekenen) • het risico (wanneer sprake is van een normale verdeling) uitdrukken als de kans dat een uitkomst boven of onder een bepaalde waarde uitkomt of binnen een bepaald betrouwbaarheidsinterval ligt
2.5	Te denken valt aan: • instellen van een maximale terugverdienperiode • conservatief ramen van de kasstromen, de looptijd en de restwaarde • verhogen van 'cost of capital' met een risico-opslag

3.2	Te denken valt onder meer aan het opstellen van een liquidatiebalans en de balans na reorganisatie.
4.2	• liquidatiewaarde • intrinsieke waarde • (genormaliseerde) rentabiliteitsmethode • discounted cashflowmethode
4.3	Te denken valt aan de volgende normalisaties: • incidentele gebeurtenissen als incidentele huisvestingslasten, afvloeiingskosten personeel, incidentele dotaties pensioenvoorzieningen • normalisaties met betrekking tot niet-normatieve kosten zoals afschrijving geactiveerde goodwill, correcties op afschrijvingen in verband met hantering van een te conservatieve afschrijvingstermijn, niet marktconforme beloning van bestuurders
4.5	Rekening houden met stille reserves, bovenmatige voorzieningen en belastinglatenties.
4.7	De kandidaat kan berekenen: • de marktwaarde van de onderneming: - kasstroom op basis van operationele activiteiten, investeringskasstroom, vrije kasstroom - contante waarde van de vrije kasstromen tijdens de projectieperiode en de restwaarde aan het einde van de projectieperiode • de kostenvoet van het vreemde vermogen (risicovrije rentevoet + onderneming specifieke risico opslag) na belasting • de gewogen gemiddelde vermogenskostenvoet • de marktwaarde van het vreemde vermogen op basis van de resterende looptijd en/of eeuwigdurend. • de bepaling van de (markt)waarde van de aandelen
5.1	• strategische risico's • procesrisico's • financiële risico's zoals renterisico, beleggingsrisico, valutarisico en commodityrisico
5.2	De kandidaat kan gegeven een kansverdeling: • de verwachtingswaarde berekenen • het begrip standaarddeviatie interpreteren (niet berekenen) • het risico (wanneer sprake is van een normale verdeling) uitdrukken als de kans dat een uitkomst boven of onder een bepaalde waarde uitkomt of binnen een bepaald betrouwbaarheidsinterval ligt
7.2	• balansoplossingen (verplaatsen van productie en inkopen van of naar het buitenland) • factureren in de eigen of vreemde valuta • belegging respectievelijk financiering in vreemde valuta creëren tegenover schuld in respectievelijk • bezit van vreemde valuta en dergelijke • valutaclausules (multicurrency-clausule) • leading en lagging • matching • netting
8.2	De kandidaat kan de risicomaatstaf 'standaarddeviatie' interpreteren. De kandidaat kan het koersrendement van een belegging berekenen op basis van het meetkundig gemiddelde. De kandidaat kan het dividendrendement berekenen. De kandidaat kan de standaarddeviatie uitleggen, de kandidaat hoeft hem niet te berekenen.
8.3	• call opties • putopties • aandelen-, index- en valutaopties • gedekt respectievelijk ongedekte optieposities • Europese en Amerikaanse stijl • in - at - out of the money
8.4	Niet: Black & Scholesmodel

TOETSMATRIJS	
Diplomalijn(en)	Financieel-Administratief
Diploma('s)	Vakopleiding Bedrijfsadministratie & Accountancy (VBA®)
Examen	Financiering niveau 6
Versie	6-0
Geldig vanaf	01-01-18
Toetsvorm	online
Toetsduur	2 uur en 30 minuten
Totaal aantal vragen	19
Geslaagd bij	55% van het te behalen aantal punten *)
Toegestane hulpmiddelen	woordenboek rekenmachine TI-84 Plus, TI-84 Plus T en TI-84 Plus CE-T

Eindterm	Toetsterm(en)	%age pnt min	%age pnt max	Vraagsoort **)	K	B	T	A
1 t/m 8	1.2, 2.5, 3.3, 3.4, 4.1, 4.8, 5.2, 6.1, 7.1, 8.1, 8.3	5	6	Open vragen		x		
1	1.1, 1.3 t/m 1.6	5	6	Open vragen			x	
1	1.7, 1.8	5	6	Open vragen			x	
2	2.1 t/m 2.4	23	24	Open vragen			x	
3	3.1, 3.2	5	6	Open vragen			x	
4	4.2 t/m 4.7	23	24	Open vragen			x	
5 en 6	5.1, 6.2, 6.3	10	11	Open vragen			x	
7	7.2, 7.3	10	11	Open vragen			x	
8	8.2, 8.4 t/m 8.7	10	11	Open vragen			x	

Verdeling beheersingsniveaus in percentage van het aantal punten:

K	B	T	A
0	6	94	

De verdeling in punten en beheersingsniveau kan 5% afwijken van de opgegeven waarden.

*) Iemand met 54,99% van het totaal aantal te behalen punten is niet geslaagd.

**) Een open vraag is een vraag waarbij een kandidaat zelf een antwoord moet formuleren. Bij een gesloten vraag maakt een kandidaat een keuze uit gegeven opties.

Voor een voorbeeld van door de Associatie gebruikte vraagsoorten, [klik hier](#).